4.10.2021

Eduskunnan Perustuslakivaliokunnalle

THL:n lisäselvitys testauskapasiteetin riittävyydestä, rokotuksen merkityksestä tartuttavuuden kannalta ja Kanta-palveluiden tosiallisesta saatavuudesta 12-vuotiaille liittyen HE 131/2021 vp

Testikapasiteetin riittävyys

Osin tai kokonaan rokottamattomia, yli 20 vuotiaita aikuisia, on Suomessa tällä hetkellä on n. 1 miljoona henkilöä. Jos ajatellaan että heistä puolet rokotetaan vielä lähiaikoina, noin 500.000 aikuista tarvitsee testausta tilanteessa jossa koronapassi olisi laajassa käytössä koko maassa.

Kansallinen koronaviruksen nukleiinihapon osoittamiseen perustuva PCR-testauskapasiteetti oli syyskuun puoliväliin asti 40.000 näytettä vuorokaudessa (sisältäen sekä julkisen että yksityisen sektorin tuottama testaus), ja suurimmat päivittäiset testimäärät ovat olleet yli 30.000 näytettä vuorokaudessa. Antigeenitestejä on tehty enimmillään noin 5000-8000/vrk. Tätä teoreettista maksimia (PCR ja antigeenitestit) voidaan kuitenkin ylläpitää vain hetkellisesti, koska sen ylläpito pitkittyessään haittaa muuta laboratorio-diagnostiikkaa sekä terveydenhuollon toteuttamista.

Tosiasiallisesti kapasiteettia on jo ajettu alas, koska testauskriteerit ovat muuttuneet ja litteistoa testaukseen siirrettyä laitteistoa ja testaukseen saatua henkilökuntaa on siirretty takaisin normaaliajan tehtäviinsä. Päivttäinen tetsimäärä onkin laskenut noin 10.000/viikko.

Jos jokainen yllä arvioidusta 500.000 rokottamattomasta tarvitsisi testin kerran viikossa koronapassia varten, nykyinen testauskapasiteetti ei tähän riitä, erityisesti huomioiden että testit tehdään yksityisellä sektorilla jonka ouus kapasiteetista on 10-15%.

Jos vain 10% rokottamattomista tarvitsisi testin kerran viikossa, tämäkin (50.000 testiä/viikko) olisi todennäköisesti suurempi kuin yksityisen sektorin nykyinen kapasiteetti.

Rokotuksen merkitys tartuttavuuden kannalta

Suomessa käytettävät koronarokotteet (BioNTech Pfizerin ja Modernan mRNA rokotteet sekä AstraZenecan adenovirusvektorirokote) **vähentävät huomattavasti kaksi kertaa rokotetun riskiä saada vakava covid-19 tauti**. Riippuen rokotteesta **suojateho on noin 80-90%** ja kestää ainakin 6 kuukautta.

Sen sijaan **rokotteiden suojateho infektiota ja lievää tautia vastaan on matalampi – lähteestä riippuen n. 40-60%**. Kun kaksi kertaa rokotettuja on testattu altistustilanteissa, heidän nenänielunäytteensä PCR-testi oli lähes yhtä usein positiivinen kuin rokottamattomien. Virusmäärät olivat lähes yhtäläiset rokotettujen ja rokottamattomien välillä. Rokotetuilla kuitenkin viruksen eritys kesti lyhyemmän aikaa, noin viikon.

PCR testi ei kuitenkaan kerro viruksen kyvystä tartuttaa. Sitä varten pitää tehdä transmissiotutkimuksia, joissa rokottamisen jälkeen altistuneen lähikontakteja jäljitetään ja testataan, jotta viruksen tarttumisen ketju voidaan varmistaa. Tällaisissa tutkimuksissa on

todettu, että **myös rokotettu voi tartuttaa, mutta vähemmän ja lyhyemmän aikaa kuin kertaalleen rokotettu tai täysin rokottamaton**. Yhteenvetona voi siis sanoa, että nykyään käytettävät rokotteet eivät täysin estä jatkotartuntoja, vaan huonolla tuurilla myös rokotettu saattaa tartuttaa koronaviruksella lähipiiriinsä kuuluvia.

Rokotus kuitenkin selvästi merkittävästi vähentää tartunnan välittämisen riskiä.

Kanta-palveluiden tosiallinen saatavuus 12-vuotiaille

Koronapassia varten on tunnistauduttava Omakantapalvelussa ja joko avattava todistus sieltä älypuhelimen ruudulle luettavaksi tai tulostettava todistus paperille. Tunnistuspalveluun tarvitaan joko mobiilivarmenne tai pankkitunnukset, jotka voidaan 12-vuotiaalle kyllä avata mutta joita kaikilla 12-vuotiailla ei ole. Aikuinen huoltaja voi toimia 12 vuotiaan puolesta.

Osalle 12-15 vuotiaita koronapassin lukeminen Omakanta-palvelusta ei tuottane vaikeuksia ja moni vanhempi varmasti sen voi nuorimmille myös tulostaa. On kuitenkin esim. huono-osaisia perheitä joissa tämä ei välttämättää ole mahdollista tai helppoa. Juuri näiden perheiden kohdalla harrastusten jatkuminen keskeytyksettä on erityisen tärkeää.

THL ei pidä myöskään pidä välttämättömänä tai oikeasuhtaisena edellyttää alle 16 vuotialita lapsilta useaan kertaan viikossa julkiselle sektorille hakeutumista testausta varten ja todistusten omakantaan ilmestymisen odottamista harrastustoimintaan osallistumisen edellytyksenä, erityisesti kun näiden kohdalla aika usein havaitaan viiveitä.

Jos epidemiatilanne on niin huono että koronapassi olisi otettava käyttöön, riskiryhmiin kuuluvien rokottamattominen lasten pitäisi välttää kontaktia muihin, oli passi kaytössä tai ei.

Markku Tervahauta
Pääjohtaja

Mika Salminen
Johtaja